

רשימות חוברת צד

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"ק פרשת בהר, ערב ל"ג בעומר, הננו מוציאים לאור מאוצר רשימותיו של כ"ק אדמו"ר זי"ע שרשם לעצמו — המשך ה"יומן", מל"ג בעומר תרצ"ב.

ובתור הוספה — חלק משיחת ש"פ בחוקותי תשכ"ב, ביאור ההוראות שלמדים מסיפור זה.

לתועלת הלומדים, למען ירוץ בו הקורא, הנה, לאחר העתקת הרשימה בלשון אדמו"ר בעצמו בכתי"ק, בא גם פיענוח ותיבות-קישור המשולבים בין דברי הרב, וכן ציוני מראה מקומות הבאים בשוה"ג, שנערכו ע"י המו"ל, בדרך אפשר ועל אחריותם בלבד, ובפרט שעמקו וכו' דברי רבינו, כנודע.

מערכת „אוצר החסידים“

עש"ק פ' בהר, ה'תשנ"ז

ברוקלין, נ.י.

ל"ג בעומר. צ"ב. ריגא.

שנת ס"ג סבל אדנ"ע מנמיכת הרוח. לי לא ספר כ"כ בפרטיות, אבל לפני אמי תי' התאונן רבות, על שאחרי שנים של עבודה, בכ"ז אין אף מדה אחת כדבעי למיהוי, ואין כל השכלה בהירה אצלו, ושאינו יכול להעמיק שכלו באיזה ענין — זה הי' באותו חורף, שראיתיו איך שהתעמק ברעיונותיו וכו' [עיי' ט"י"א' סיון רצ"א], וגם אחרי היט' כסלו דשנה ההיא, שיש לו שם — ובחורף ההוא נסענו מפני זה לז'ן, לשאול בעצת הרופאים. הי' אצל פרייד. הלה אמר: ד' קאָפּ באַגרייפּט, וואָס ד' האַרץ פאַרטראַגט ניט, און ד' האַרץ פאַרטראַגט ניט וואס ד' קאפּ באַגרייפּט. וצוה אשר תהי' הסביבה שלו "יפה": ילמדו דבריו ודבוריו, יראו שינדע לו עד"ז וכו', למען אשר עיי"ז יעוררו רגש הרוממות בנפשו. היינו אז בז'ן ג' חדשים. היינו הולכים לביהמ"ד אבנטו תחת הסיורטוק ללמוד. והי' לומד אז עמי הל' טוען ונטען — טושו"ע. קרו אז ג"כ בעל-שם'סקע מעשות. השיא ב' יתומות. ואמר לי הזהר והזהר [שלא לספר עד"ז. מ"מ]: פעם אמר לי: היום ועלען מיר מאַכען אַ אויספלוג. קח את הטו"ת. נסענו מחוץ לעיר משך שעות אחדות (3½ ? מ"מ). באנו לעיירה אחת קטנה בשעה 9½ לילה. לנו בבית מלון פחות במדריגה, כדרך עיירות קטנות. למחרתו בבוקר אמר לי: צריך ללכת לנחם אבלים. באנו לבית אחד, ומצאנו שם אלמנה ושתי יתומות עודנם בתוך שבעה, ר"ל. דבר על לבם ונחם אותם. אמר אשר הוא עובר אורח, ישאר בעיירה יום א'. ובקש את האלמנה אשר תשיג בעדו חלב כשר. נשארנו בעיירה זו עד למחרתו בערב — [ב' מעל"ע. מ"מ] — והוא הי' פעמים אחדים אצלם. פעם א' לא הלכתי עמו — על שאלותיהם מי הוא ענה — אַ ויטער קרוב. אם הכיר את אביהם? הן זה אינו נוגע — ופעם גם התפלל שם, במנין של מנחה ומעריב — מנחה התפלל עוד מקודם, ורק הי' בשעת התפלה, אבל מעריב גם הוא התפלל. אח"כ נסע לפרעסבורג איזה פעמים, ובחר שם ב' בחורים מתלמידי הישיבה לחתנים בעד ב' היתומות. חתונה של א' מהן, היתה עוד בהיותנו שמה. והב' — אחרי חג השבועות דשנה זו. אדנ"ע בעצמו הלך לקנות כל הנצרך להיתומות וכו'. און עס האט עם אפגעקאסט שיינע עטלעכע הונדערט רובל.

ל"ג בעומר. תרצ"ב. ריגא.

א. כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א סיפר לי:

בשנת תרס"ג סבל אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע מנמיכת הרוח. לי לא סיפר כ"כ בפרטיות, אבל לפני אמי (הרבנית שטערנא שרה) תי' התאונן רבות, על שאחרי שנים של עבודה, בכל זאת אין אף מדה אחת כדבעי למיהוי, ואין כל השכלה בהירה אצלו, ושאינו יכול להעמיק שכלו באיזה ענין,

— והוסיף כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א: זה הי' באותו חורף, שראיתיו איך שהתעמק ברעיונותיו וכו' באופן שהי' מסולק לגמרי מן העולם [עיי'ן פרטי הדברים בזה ברשימה דט"יא' סיון תרצ"א¹], וגם אחרי היט' כסלו דשנה ההיא, שיש לו שם², שמזה מובן גודל הפלאת מעלת מעמדו ומצבו אז, ואעפ"כ התאונן כו' —

ובחורף ההוא נסענו מפני זה לז'ין, לשאול בעצת הרופאים. הי' אצל הרופא הידוע פרייד.

הלה אמר בסיבת נמיכות הרוח: די' קאָפּ באַגרייפּט, וואָס די' האַרץ³ פאַרטראַגט ניט, און די' האַרץ פאַרטראַגט ניט וואס די' קאפּ באַגרייפּט (המוח משיג מה שהלב אינו יכול להכיל, והלב אינו מכיל מה שהמוח משיג)⁴.

(1) נדפס ב"רשימות" חוברת ח (יומן ג) ע' 20.

(2) התועדות די"ט כסלו דשנה ההיא — נדפסה בספר השיחות תורת שלום ע' 16 ואילך (הנחת אדמו"ר מהוריי"צ). ע"ד המאמרים שנאמרו אז — ראה במפתח לסה"מ תרס"ג. וראה בהוספות לסה"מ שם (ע' רלב): "י"ט כסלו תרס"ג האָט מען אין ליובאָוויטש געמאַכט אַ שער הכבוד .. און מען האָט אָנגעצונדען תרי"ג נרות וכו'" (וראה גם שם ע' רלו). וראה גם "התמים" ח"ה ע' נט: "בשעה חצי החמישית בקר, הואיל הוד כ"ק אדמו"ר הרה"ק לצוות לנגן את הניגון של הוד כ"ק רבינו הזקן בעל הארבע בבות וכו'", וביאר תוכן הניגון, עיי"ש בארוכה. ובשיחת ש"פ בחוקותי תשכ"ב, שהי' זה אחרי אמירת ההמשך המפורסם של ר"ה דשנה ההיא* — וברשימת היומן דחורף תרצ"ה: "רס"ג ליל ב' דחה"ס אמר רשב"ץ לאדני"ע: ולמכור בנכסי אביו בן כ', ולכן מדובר עתה ע"ד חי בעצם .. אמר על המשך ר"ה .. אַז ער האָט דערפילט רבי" (ראה גם בהוספות לסה"מ הנ"ל ע' רלא).

(3) בשיחה הנ"ל — מוסיף: הרופא שדיבר בשפה האשכנזית, אמר: "דאָס הערץ".

(4) ראה גם סה"ש תש"א ע' 28. לקר'ד ח"א פב, א ואילך.

(* ראה גם סה"ש תש"א ע' 87: "שנת תרס"ג איז געווען באַ מיר אַ פרייליכער יאָהר, כידוע", עיי"ש.)

ובתור עצה — צוה אשר תהי' הסביבה שלו "יפה": ילמדו דבריו ודבוריו⁵, ויראו שינדע לו עד"ז וכו' — למען אשר עי"ז יעוררו רגש הרוממות בנפשו.

ב. כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א המשיך לספר:

היינו אז בוין⁶ ג' חדשים.

היינו הולכים לביהמ"ד — אדנ"ע הי' חוגר אבנטו תחת הסוירטוק — ללמוד, והי' לומד אז עמי הל' טוען ונטען — טושו"ע.

קרו אז ג"כ בעל-שם'סקע מעשיות. ולדוגמא⁷ — המאורע שהשיא ב' יתומות, כדלקמן. ואמר לי הזהר והזהר [שלא לספר עד"ז. מ"מ].

ג. וזה דבר הבעל-שם'סקע מעשה ע"ד נישואי ב' היתומות⁸:

פעם (לאחרי הלימוד) אמר לי: היום ועלען מיר מאכען אַ אויספלוג (נערוך מסע-טיול)⁹. ואמר לי: קח את הטלית ותפילין.

נסענו מחוץ לעיר משך שעות אחדות (3½ ? מ"מ). באנו לעיירה אחת קטנה בשעה 9½ לילה. לנו בבית מלון פחות במדריגה, כדרך עיירות קטנות.

למחרתו בבוקר אמר לי: צריך ללכת לנחם אבלים¹⁰. באנו לבית אחד, ומצאנו שם אלמנה ושתי יתומות עודנם בתוך שבעה, רחמנא ליצלן. אדנ"ע דבר על לבם ונחם אותם.

אמר אשר הוא עובר אורח, וישאר בעיירה יום א'. וביקש את האלמנה אשר תשיג בעדו חלב כשר.

(5) אולי הכוונה: ילמדו דבריו — דברי תורה שלו, ויקיימו דיבוריו, הוראותיו וכו' (וראה שיחה הנ"ל: שחסידים ילמדו ויתעמקו בדברים שאומר הרבי (ובלשונו: ה"ראַפּינער"), וביאום בפועל. ויודיעו לו מה שפעלו דבריו עליהם, והתוצאות מזה כו').

(6) ע"ד תקופה זו (תרס"ג בוויין) — ראה גם סה"ש תרפ"א ע' 23, ובהנסמן שם בהערה 28.

(7) כ"ה בשיחה הנ"ל. — ונתבאר גם הטעם שנקט דוגמא זו דוקא (ראה לקמן ע' 9 ואילך).
(8) ראה גם סה"ש תרפ"ד ע' 62 ואילך — נעתק מ"שמועות וסיפורים" ח"א ע' 124 — בכמה שינויים.

(9) בשיחה הנ"ל: בשפת המדינה נקרא "הייק".
(10) בשיחה הנ"ל: אצל כ"ק מו"ח אדמו"ר לא הי' הסדר לשאול שאלות, ובמילא, לא שאל מאומה, "וואו נחום אבלים, ווען נחום אבלים", ובמילא הלכו מיד.

נשארנו בעיירה זו עד למחרתו בערב — [ב' מעת־לעת. מ"מ] —
 והוא (אדנ"ע) הי' פעמים אחדים אצלם. פעם א' לא הלכתי עמו.
 — על שאלותיהם מי הוא? ענה — אַ וַיֵּטֶעַר קָרוֹב. אם הכיר
 את אביהם¹¹? ענה: הן זה אינו נוגע¹² —
 ופעם גם התפלל שם, במנין של מנחה ומעריב. — כ"ק מו"ח
 אדמו"ר שליט"א דייק בסיפורו לאמר שמנחה התפלל עוד מקודם, ורק
 הי' בשעת התפלה, אבל מעריב, גם הוא התפלל שם.
 אח"כ נסע לפרעסבורג איזה פעמים, ובחר שם ב' בחורים
 מתלמידי הישיבה לחתנים בעד ב' היתומות.
 החתונה של א' מהן, היתה עוד בהיותנו שמה (בוויין). והחתונה
 של הבת הב' — אחרי חג השבועות דשנה זו (תרס"ג).
 אדנ"ע בעצמו הלך לקנות כל הנצרך להיתומות וכו', און עס
 האט עם אפגעקאסט שיינע עטלעכע הונדערט רובל.

(11) ראה סה"ש תרפ"ד ע' 62: "שמו הי' ר' אברהם ביק, והוא חיבר ספר קטן" (וראה "שמועות וסיפורים" שם ע' 126).

(12) בשיחה הנ"ל: כן הי' הלשון בסיפור כ"ק מו"ח אדמו"ר, אף שכ"ק אדמו"ר נ"ע — שדיבר באידיש — אמר מסתמא "וואָס איז די נפקא מינה", וכיו"ב.

הוספה

משיחת ש"פ בחוקותי, כ"ב אייר ה'תשכ"ב

משיחת ש"פ בחוקותי, כ"ב אייר ה'תשכ"ב.

בלתי מוגה

א. [כ"ק אדמו"ר שליט"א סיפר הסיפור שסיפר כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ בל"ג בעומר תרצ"ב] — לפני שלושים שנה. ואח"כ אמר: מסיפור זה למדים כמה ענינים:

(א) ביאור על המדובר בל"ג בעומר² בענין השבחים ששיבחו תלמידי הרשב"י את רבם הרשב"י — דלכאורה אין זה מדרך הצדיקים כו' — כי לפעמים צריכים לעורר אצלם איזה ענין, עי"ז שגורמים נחת רוח כו', ע"ד סיפור הנ"ל ע"ד הוראת הרופא שיוודע לו שלומדים ומתעמקים בדבריו וכו'.

(ב) אע"פ שמצינו במכתבו הידוע של הרמ"מ מהאראדאק³ ע"ד גודל הפלאת מעלת הבעש"ט ש"אחד הי' וכו'", מ"מ, היו גם לאח"ז "בעל-שם'סקע ענינים", כבסיפור הנ"ל אודות כ"ק אדמו"ר נ"ע בשנה ההיא, ועד"ז אצל כל הרביים, ועד לכ"ק מו"ח אדמו"ר.

(ג) הטעם שכ"ק מו"ח אדמו"ר בחר בסיפור זה דוקא בתור דוגמא לה"בעל-שם'סקע ענינים" שאירעו אז — הוא, לפי שבתוכן סיפור זה מרומזת נקודת כללות העבודה בזמן הגלות, כדלקמן.

ב. וביאור הענין:

בנוגע לזמן הגלות כתיב⁴ "יתומים היינו ואין אב אמותינו כאלמנות". ונקודת העבודה בזמן הגלות היא — לנחם את האבלים, ולהשתדל ולפעול להביא לענין הנישואין (כבסיפור הנ"ל שכ"ק אדמו"ר נ"ע ניחם את האלמנה והיתומות, ועד שהביא לנישואי הבנות היתומות) — הנישואין דכנס"י עם הקב"ה דלעתיד לבוא⁵.

(1) נדפס לעיל ע' 4 ואילך.

(2) בהמאמר — ד"ה שיר המעלות גו' הנה מה טוב ומה נעים גו' (הנחה בלתי מוגה. — הענין המוזכר בפנים, לא נכלל בהחלק שהוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א הנדפס בסה"מ מלוקט ח"ד ע' רנא ואילך).

(3) נדפס בסוף ספרו פרי הארץ (ד"ה יהא שלמא רבא).

(4) איכה ה, ג. וראה סידור (עם דא"ח) נח, א ואילך. אוה"ת נ"ך ח"ב ע' אימו ואילך.

(5) ראה שמור"ר ספט"ו.

וזהו ענין שצריך לעשותו (לא ע"י שליח, אלא) בעצמו, גם אם הוא זקן ואינו לפי כבודו — כבסיפור הנ"ל שכ"ק אדמו"ר נ"ע הלך בעצמו לנחם את האבלים,

ומוסיף, שפעם גם התפלל שם מעריב — כידוע שתפלת מעריב אינה דומה לתפלת שחרית ומנחה להיותה בזמן הלילה, המורה על החושך כו',

והשתדל בעצמו בכל הקשור להביא לנישואי הבנות, ועד שבעצמו הלך לקנות כל הנצרך להיתומות — להלבישן ולקשטן כו', כסיפור חז"ל⁹ ש"הכניסוהו לבית ר' ישמעאל וייפוא (קישטוה והלבישוה) .. באותה שעה בכה ר' ישמעאל ואמר בנות ישראל נאות הן אלא שהעניות מנוולתן", והיינו, שגם כאשר "העניות מנוולתן" — שזהו כללות המעמד ומצב דזמן הגלות, שלא זו בלבד שאין זה באופן ש"מלאכתן נעשית על ידי אחרים", כמ"ש⁸ "ועמדו זרים ורעו צאנכם"⁹, אלא עוד זאת, שנעשה גם מעמד ומצב ש"עניות מנוולתן" — הרי האמת היא ש"נאות הן", אלא שצריכים לקשטן, ואז רואים ש"נאות הן" גם בחיצוניות, אשר, ככל הדברים האלה כן הוא גם ברוחניות הענינים כו',

ומסיים שעלה לו בסכום של כמה מאות רובל — שבזה מודגשת ההשתדלות לפעול השידוך ועד להנישואין גם בממונו, נוסף על הטירחא בגופו ובנפשו כו'.

ג. ויש להוסיף ולבאר הקשר והשייכות לל"ג בעומר:

נתבאר לעיל¹⁰ בפירוש הכתוב¹¹ "שבת אחים גם יחד" בנוגע להקב"ה וכנס"י, ש"שבת אחים" הוא הקירוב וההתקשרות בקישורי תנאים, וזהו ההכנה להנישואין, שאז נעשה "גם) יחד", ענין היחוד. וזהו ב' הענינים דל"ג בעומר ושבועות — של"ג בעומר ענינו קישורי התנאים, ושבועות ענינו החתונה.

וכיון שכן, הרי הזמן שבין ל"ג בעומר לשבועות, בין קישורי התנאים להחתונה, מוכשר ומסוגל ביותר להביא לענין הנישואין.

(6) ע"פ לשון חז"ל — ב"מ ל, סע"א.

(7) נדרים סו, א (ובפרש"י).

(8) ישע' סא, ה.

(9) ברכות לה, ב.

(10) ד"ה שיר המעלות דל"ג בעומר (נדפס בסה"מ מלוקט שם).

(11) תהלים קלג, א.

וענין זה נפעל ע"י הפעולות דאהבת ישראל (כפשטות סיפור הנ"ל), שזהו תוכן הענין ד"שבת אחים גם יחד" בנוגע לבנ"י גופא, שעיי"ז פועלים את הענין ד"שבת אחים גם יחד" בנוגע להקב"ה וכנס"י¹².
 וככל שמוסיפים בהענין דאהבת ישראל ("שבת אחים גם יחד" כפשוטו), מקרבים וממהרים עוד יותר את הנישואין דהקב"ה וכנס"י, כך, שעוד לפני חג השבועות פועלים כבר את ענין הנישואין, כולל גם גילוי כח האינ-סוף שבענין ההולדה להוליד בדומה לו¹³, שזהו שבנ"י נעשים בדומה להקב"ה כו"¹⁴.

(12) ראה ד"ה שיר המעלות הנ"ל בתחלתו ובסופו.

(13) ראה לקו"ת שה"ש מ, א. ובכ"מ.

(14) חסר הסיום (המו"ל).